

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κείμενο Ι**Τι είναι τέχνη;**

Η τέχνη μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, αλλά στην ουσία είναι ένα σχεδόν φυσικό φαινόμενο, κάτι σαν ηφαιστειακή εκτόνωση. Δεν καταγράφει την ιστορία ούτε κάνει ιστορία, ούτε προηγείται της εποχής της ούτε την ακολουθεί. Η τέχνη είναι ο έρωτας, με την πλατύτερη σημασία της λέξης, είναι η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας. Δεν υπακούει σε θεωρίες, τις οποίες διαψεύδει μονίμως, έχει δική της λογική και δεν ερμηνεύεται με λόγια. Η τέχνη δεν είναι μαχητική ή ήρεμη, αλλά είναι σαν τον άνεμο, που άλλοτε είναι άγριος και δυνατός και άλλοτε γαλήνιος.

Η τέχνη δε μορφώνει αλλά κάνει κάτι περισσότερο, σε συνδέει με το μυστήριο της ύπαρξης. Δεν αποδίδει δικαιοσύνη, είναι πέρα απ' αυτή. Η τέχνη δεν στρατεύεται αλλά ανήκει στους αθώους, είτε αυτοί βρίσκονται στη φυλακή είτε πρόκειται για τον αυστηρό διευθυντή της απέναντι επιχείρησης.

Η τέχνη απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, αλλά είναι πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς ποιοι είναι οι ελεύθεροι άνθρωποι. Η τέχνη δεν ερμηνεύεται ούτε με πολιτικά ούτε με καλλιτεχνικά μανιφέστα. Οι σχολές, τα υλικά, οι τεχνοτροπίες, οι κοινωνικές ανακατατάξεις, οι συζητήσεις, οι φιλοσοφίες και τα κείμενα ασχολούνται μόνο με τα ερεθίσματα που δημιουργούν την τέχνη. Την ίδια όμως τίποτε απολύτως δεν την ερμηνεύει.

Η τέχνη δεν έχει σχέση με το μάρκετινγκ, τους πλειστηριασμούς και τιμές – όλα αυτά είναι ξένα σώματα. Το σπήλαιο του Λάσκο δεν ήταν γκαλερί. Ο καλλιτέχνης συχνά δε γνωρίζει αν αυτό που έκανε, είναι καλό ή κακό. Σπάνια οι πρωτοπόροι πιστεύουν ότι είναι πρωτοπόροι. Για την πρωτοπορία τους σίγουροι είναι αυτοί που τους ακολουθούν. Η τέχνη δεν απομυθοποιείται. «Όταν ζύσεις ένα αληθινό έργο τέχνης θα τρέξει λίγο αίμα», λέει κάποιος. Πολλά πράγματα μιμούνται την τέχνη και πολλοί μιμούνται τους καλλιτέχνες. Πολλοί καλλιτέχνες απαντούν σε ερωτήσεις που δεν υποψιάζονται. Απαντούν σε ανθρώπους που δε γνώριζαν την ερώτηση. Άλλο είναι η μόρφωση και άλλο η καλλιέργεια του πνεύματος. Η τέχνη ερμηνεύεται μόνο με τέχνη, όπως ο πιανίστας ερμηνεύει τη μουσική σύνθεση. Η τέχνη δεν προοδεύει ποτέ, μην τη συγκρίνουμε με την επιστήμη, απλώς αλλάζει πρόσωπα και τρόπους, για να πει κάθε φορά τα ίδια πράγματα. Η τέχνη είναι κάτι πολύ απλό και ο καλλιτέχνης ένας σοφός. Σοφή και η γιαγιά του απέναντι διαμερίσματος, σοφός – καθόλου απίθανο– και ο πρόεδρος της Ακαδημίας.

Δείτε τα πρόσωπα των ανθρώπων καθώς περνούν από τις διαβάσεις των πεζών. Δείτε τους φθαρμένους τοίχους με τις σχισμένες αφίσες και τα πολύχρωμα συνθήματα. Δείτε τα κουρελιασμένα σύννεφα καθώς δύνει ο ήλιος το απόγευμα. Δείτε το απέναντι δέντρο καθώς βγαίνουν οι μικροί βλαστοί περιμένοντας την άνοιξη. Θα έχετε κάνει μια καλή αρχή και υπάρχει ελπίς να αισθανθείτε τα έργα όλων των εποχών.

Το μήνυμα του έργου τέχνης είναι πάντα ποιητικό, ακόμη κι όταν παριστάνει τις σφαγές της Χίου ή τις αρβύλες του Βαν Γκογκ. Δεν είναι υποχρεωτικό να αισθάνεστε και να αγαπάτε την τέχνη. Απλώς είναι ένα προνόμιο. Αλλά τι προνόμιο!

Δημήτρης Μυταράς
Ζωγράφος(άρθρο από το διαδίκτυο)

Κείμενο II

ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΕΧΝΗ...ΕΙΝΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΑΞΙΕΣ

Με λύπη μας διαπιστώνουμε ότι την κατάργηση του τομέα Γραφικών τεχνών και την κατατόμηση της Καλλιτεχνικής Εκπαίδευσης στο Τεχνολογικό Λύκειο, ακολουθεί η πλήρης υποβάθμιση της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σε ολόκληρη της Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.. Ενώ λοιπόν, με βάση τις εξαγγελίες του ίδιου του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, προσδοκούσαμε την ουσιαστική υποστήριξη της καλλιτεχνικής παιδείας και την αναγνώριση της εικαστικής αγωγής ως βασικού γνωστικού αντικείμενου στο ωρολόγιο πρόγραμμα Γυμνασίου και Λυκείου, βρισκόμαστε ξαφνικά μπροστά στο ενδεχόμενο τα μαθήματα τέχνης να αντιμετωπίζονται ως «διακοσμητικά» και η καλλιτεχνική αγωγή παροπλισμένη να τοποθετείται στα μετόπισθεν της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η επιστημονική έρευνα, ωστόσο, καταδεικνύει, ότι η καλλιτεχνική αγωγή είναι πολλαπλά ωφέλιμη και απαραίτητη για το παιδί, καθώς συμβάλλει στην διαμόρφωση της «αισθητής νόησης» και στην ολοκλήρωση του ανθρώπου ως προσωπικότητα. Ως φορέας των αξιών της Τέχνης η καλλιτεχνική αγωγή βρίσκεται σε ευθύ και ειλικρινή διάλογο με τον φιλοσοφικό στοχασμό και διδάσκει στο παιδί την ανοικτή σκέψη και την δυνατότητα της ελεύθερης επιλογής. Μετατρέπει το ελάχιστο σε μέγιστο και κατευνάζει την ανθρώπινη ψυχή. Αντιστέκεται στον εκβαρβαρισμό των ηθών που τόσο έντονα και με ποικίλους τρόπους βιώνει η σύγχρονη κοινωνία. Ενθαρρύνει την ενδοσκόπηση και υποστηρίζει την προσπάθεια του ανθρώπου να χαράζει το δικό του προσωπικό μονοπάτι στο χώρο της γνώσης και της ζωής. Ενισχύει τη δημιουργική σκέψη και προσφέρει αίσθημα ολοκλήρωσης. Υποστηρίζει τη γνώση που μπαίνει σε εφαρμογή και, αν και μοιάζει να μην έχει καμία

χρησιμότητα, αποτελεί ίσως το μόνο γνωστικό αντικείμενο που αποκαλύπτει μέσα από την διδακτική διαδικασία πτυχές του 'ευ ζην'.

Η καλλιτεχνική αγωγή εξοικειώνει το παιδί με τις λεπτότερες μορφές του συναισθήματος, με τις ανώτερες ιδέες του ανθρώπινου πνεύματος, συμμετέχει δυναμικά στην ηθική, πνευματική και αξιακή ωρίμανση του παιδιού, υποστηρίζει την διαδικασία της ενεργητικής, βιωματικής μάθησης και συμβάλει στην δημιουργία των μελλοντικών ελεύθερων πολιτών. Πως είναι λοιπόν δυνατόν, σε μια εποχή που το παιδί βομβαρδίζεται με κατώτερες αξίες και πρότυπα να γκρεμίζεται η καλλιτεχνική διδασκαλία, που εισάγει το μαθητή στον κόσμο της αληθινής δημιουργίας και των αξιών; Πως είναι δυνατόν να εγκαταλείπεται ένα από τα σημαντικότερα προπύργια της ελληνικής σκέψης; Πως είναι δυνατόν σε μια εποχή που η κρίση χτυπάει με ποικίλους τρόπους τα παιδιά και τους νέους - το πιο ευάλωτο κομμάτι της κοινωνίας - να στερήσουμε την καλλιτεχνική διδασκαλία από τους μαθητές μας;

Όσοι εργαζόμαστε στο χώρο της εκπαίδευσης γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες των αποτελεσμάτων της οικονομικής κρίσης, ενώ επιστημονικές μελέτες συσχετίζουν την οικονομική κρίση με τα προβλήματα ψυχικής υγείας και έντονη αδιαφορία των παιδιών για τη μαθησιακή διαδικασία. Ζώντας σε ένα επισφαλές και αβέβαιο περιβάλλον τα παιδιά και οι νέοι βιώνουν έντονα συναισθήματα απόγνωσης, ανασφάλειας και θυμού. Φόβος χαμηλή αυτοπεποίθηση, αποδιοργάνωση, αίσθημα ματαιότητας, κορύφωση της αμφισβήτησης, διάσπαση του κοινωνικού ιστού στο σχολείο, τάσεις απομόνωσης, ενίσχυση της επιθετικής ή ακόμη και παραβατικής συμπεριφοράς είναι κάποια από τα προβλήματα που καθημερινά αντιμετωπίζουμε στα σχολεία καθώς τα άσχημα νέα τείνουν να γίνουν πλέον ρουτίνα της καθημερινότητας.

Είναι ολοφάνερο, λοιπόν, ότι σήμερα τα παιδιά μας έχουν περισσότερο από ποτέ την ανάγκη να προσφύγουν στο καταφύγιο της Τέχνης. Έχουν περισσότερο από ποτέ την ανάγκη της έμπνευσης και την δημιουργίας που θα τους επιτρέψει να ξεφύγουν από την σκληρή πραγματικότητα. Σήμερα περισσότερο από ποτέ έχουν ανάγκη τα χρώματα και τη μουσική για να διασωθούν από το θλιβερό γκρίζο μιας καθημερινότητας που τα συνθλίβει. Σήμερα περισσότερο από ποτέ έχουν «ανάγκη την τέχνη για να μην τα σκοτώσει η αλήθεια». Σήμερα περισσότερο από ποτέ η τέχνη δεν είναι πολυτέλεια, αλλά βασικό και αναφαίρετο δικαίωμα του ατόμου.

(άρθρο από το «alfavita.gr»)

ΔΕΝ ΕΧΩ ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟ ΧΡΗΜΑΤΑ

*Δεν έχω ανάγκη από χρήματα.
Έχω ανάγκη από αισθήματα,
από λέξεις, από λέξεις σοφά διαλεγμένες,
από λουλούδια που τα λένε σκέψεις,
από ρόδα που τα λένε παρουσίες,
από όνειρα που κατοικούν τα δέντρα,
από τραγούδια που κάνουν τ' αγάλματα να χορεύουν,
από άστρα που ψιθυρίζουν στ' αυτί των εραστών.*

*Έχω ανάγκη από ποίηση,
εκείνη τη μαγεία που καίει το βάρος των λέξεων,
που ζυπνά τις συγκινήσεις και φέρνει καινούργια χρώματα.*

Alda Merini, [Μετάφραση : Ευαγγελία Πολύμου]

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά (60 με 70 λέξεις) τους λόγους για τους οποίους σύμφωνα με το κείμενο II, η επαφή των μαθητών με την τέχνη κρίνεται απαραίτητη.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Με βάση τα κείμενα I και II, να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις, σημειώνοντας στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**.

α. Η γνήσια τέχνη δε γίνεται φερέφωνο πολιτικών σκοπιμοτήτων. (κείμενο I)

β. Η μόρφωση ταυτίζεται με την πνευματική καλλιέργεια. (κείμενο I)

γ. Τα καλλιτεχνικά μαθήματα κατέχουν περίοπτη θέση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. (κείμενο II)

δ. Η επαφή με τη τέχνη διευκολύνει την αυτογνωσία. (κείμενο II)

ε. Η οικονομική κρίση υπονομεύει τη μαθησιακή διαδικασία. (κείμενο II)

Μονάδες 10

B2. «Η τέχνη δεν έχει σχέση με το μάρκετινγκ, τους πλειστηριασμούς και τιμές», κείμενο I **πώς αντιλαμβάνεστε το νόημα του αποσπάσματος;**

Μονάδες 10

B3. «Η καλλιτεχνική αγωγή εξοικειώνει το παιδί με τις λεπτότερες μορφές του συναισθήματος...να στερήσουμε την καλλιτεχνική διδασκαλία από τους μαθητές μας» (κείμενο II), **στην παράγραφο αυτή τίθεται ως στόχος η ευαισθητοποίηση του δέκτη, με ποια μέσα επιτυγχάνεται ;**

Μονάδες 10

B4.α) Να εντοπίσετε στο κείμενο I, τρία σημεία συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας. Που αποσκοπεί η χρήση τους;

Μονάδες 5

β) Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί η χρήση του ασύνδετου σχήματος (στους ονοματικούς όρους), στην περίοδο που έπεται: «Φόβος χαμηλή αυτοπεποίθηση, ...τείνουν να γίνουν πλέον ρουτίνα της καθημερινότητας.»

Μονάδες 5

Γ. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το θέμα του ποιήματος; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες. **(100-150 λέξεις)**

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ. Σε μια εποχή εκζήτησης και στυγνού ορθολογισμού, η επαφή με την τέχνη δεν είναι πολυτέλεια, αλλά αδήριτη ανάγκη για να μην εκβαρβαρωθεί η ψυχή μας. Με αφορμή τα άρθρα που διαβάσατε, να συντάξετε μια επιστολή διαμαρτυρίας προς το Υπουργείο Παιδείας και να καταθέσετε τις προτάσεις σας για τη δημιουργική ένταξη της τέχνης στην εκπαιδευτική διαδικασία, εξηγώντας παράλληλα και τα οφέλη που θα προκύψουν από ένα τέτοιο εγχείρημα. (350-400)

Μονάδες 30